

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

196. An Reges possint statuere, vt Familiares S. Inquisitionis non
gaudeant priuilegio fori in aliquo delicto sine consensu DD. Inquisitorum?
Et ex doctrina huius quæstionis infertur differentia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Et an iudices, laici non possint cognoscere de crimine, Sortilegij, quando hæresim continet? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 2.

Sup. hoc in Ref. seq. & §. 1. **A**ffirmatiue respondet Gabriel Pereira tract. de manu Regia in concordat. D. Joannis 1. art. 1. n. 175. Cevallos tractat. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 56. n. 39. cum aliis.

2. Sed si contrarium omnino tene, ex autoritate cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hæres. lib. 6. & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & ita hanc sententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus in cap. cum sit. n. 1. de foro competen. Alexander in l. Titi. n. 13. ff. soluto matrimonio. Idem etiam docet doctus Simancha Institut. Cathol. 36. in principio, & Decius in cap. 2. num. 24. de iudic. in fine, vide etiam supra in resol. 77. Doctores quos citat, & sequitur Sanctarellus in tract. de hæres. cap. 10. dub. 4. num. 22. & nouissime hanc sententiam docet Tufchus tom. 4. vers. Iudex Ecclesiasticus, conclus. 446. n. 4. & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 18. num. 9. qui citat alium Barbosa, vnde non est audiendus Pereira, & Cevallos vbi supra. Nota etiam hic obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia tom. 4. disp. 6. q. 13. punct. 4. iudices laicos non posse cognoscere de crimine sortilegij, quando hæresim continet, & ita tenet Farinacius de hæres. quest. 18. §. 4. num. 101. & ego in tractat. de officio & potest. Inquisitorum.

Quæ hic est inf. Ref. 309. quamvis ibi non est appositus talis Sanctarellus.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 10. Ref. 105. & ibi in tr. 12. Ref. 10. §. 1.

RESOL. CXCIV.

An index laicus possit cognoscere de crimine hæresis, quando agitur de questione facti? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 58.

§. 1. **A**ffirmatiua sententiam docet nouissime Seraph. Freitas in 3. edit. de Confessar. sol. quest. 5. num. 86. quia quæstio facti criminis hæresis non est magis spiritualis, quam quæstio facti aliorum spiritualium, de quibus secularis cognoscit, prout est beneficialis causa & matrimonialis, & similes; de quibus multa exempla inuenies apud Pereiram de manu Regia part. 2. cap. 50. num. 16. cap. 29. n. 4. cap. 63. num. 18. & 19. cap. 74. num. 4. cap. 43. num. 4. cap. 44. num. 14. & cap. 52. num. 41. & confirmatur, quia cognitio de questione facti non est propriè cognitio de crimine.

2. Sed hanc opinionem ego reprobaui cum multis DD. in part. 3. tract. 1. resol. 2. & nunc iterum reprobo cum Barbosa in l. Titi. §. ff. soluto matrim. num. 85. tom. 2. & Moura de Insul. sect. 3. cap. 1. n. 34. dico enim quòd licet iudices seculares de crimine hæresis olim poterant cognoscere, vt patet ex §. si verò, in Authent. de sanctiss. Episc. & ex l. 1. §. final. C. de summa Trinit. & l. quicumque. §. vlt. C. de hæres. Verum hoc illis prohibetur iure Canonico sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda: vt patet in cap. ex inquisitionis officio. §. prohibemus, de hæres. in 6. vbi sic habetur, Prohibemus quoque districtius Potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorūque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cum merè sit Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant & iudicent. In quibus verbis notandum est illud verbum quoquo modo, quod omnem speciem cognitionis excludit, est enim dictio generalis omnia comprehendens, vt patet in l. 1. ver. quoquo modo, ff. de restam. mili. iuncta glossa ff. de fideicom. m. ff. & aduertit Ruyus consil. 98. n. 11. vol. 1. Rolandus consil. 80. num. 37. vol. 3. Cephalus consil. 53. n. 17.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ not.

vol. 1. & alij, & ideo nouissime Pereira de manu Regia part. 2. c. 65. num. 24. licet pro affirmatiua sententia aliquas rationes adduceret, tandem asserit quòd si contingat iudices seculares se in his casibus velle immiscere, possint à iudicibus Ecclesiasticis inhiberi, ne procedant, & ita dicendum est cum Barbosa vbi supra, quòd de causa hæresis secularis cognoscere non potest, etiam si quæstio ad solum factum pertineat.

RESOL. CXCIV.

An index laicus possit punire Apostatas? Et explanatur, quòd in consuetu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesie? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Pereira de manu Regia part. 2. cap. 74. num. 3. quando quæstio versatur circa factum simplex, an quis fuerit Apostata, & fidem omnino dimiserit, quia quæstio facti huius criminis non est magis spiritualis, quam qualibet quæstio facti matrimonij, vel similibus, de quibus iudex laicus cognoscit: ergo, & c.

2. Sed hæc opinio profus non est tenenda; nam Apostasia non est peccatum specie distinctum ab hæresi, vt docet Bannez in 2. 2. quest. 12. art. 1. Valentia tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 21. quest. 3. Caietanus in 2. 2. quest. 10. art. 1. Castrus lib. 1. de iuncta hæres. punis. c. 7. Pegna in direct. inquis. part. 2. comment. 74. Becanus in 2. 2. disp. 17. dub. 1. & alij communiter. Sed iudex laicus non potest se ingerere ad cognoscendum de hæresi, etiam si agatur de questione facti, vt ego probaui in 3. part. tract. 1. resol. 2. & dicam inferius. Ergo neque de questione facti Apostasia. Vnde apparet quàm latè in his materiis iurisdictionibus procedant hodie quidam recentiores: nam non solum conantur ingredi in aulas Episcoporum, sed etiam in secreto tribunali Inquisitorum.

3. Notandum est hic obiter, ipsum Pereiram num. 5. in fine, asserere suam sententiam repugnare communi opinionioni, sed illam sequi posse, quia Reges non tenentur sequi communes opiniones, sed probabilem. Verum ego puto hanc sententiam non esse probabilem, cum sit contra cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hæres. in 6. vbi absolute in causa hæresis prohibetur laicis se ingerere, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & ita docent Doctores quos citauimus in dicta resol. Sed quoad electionem opinionum in casibus similibus, Reges obseruent consilium alterius senatoris, & non Pereira; is est doctus & pius Valenzuela in defens. minorij Pauli V. part. 1. num. 45. vbi docet, quòd in consuetu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesie.

RESOL. CXCVI.

An Reges possint statuere, vt Familiares S. Inquisitionis non gaudeant privilegio fori in aliquo delicto sine consensu DD. Inquisitorum?

Et ex doctrina huius questionis inferitur differentia inter privilegium concessum à Principibus laicis Ecclesie, & privilegium concessum ab Ecclesia Principibus laicis; nam hoc reuocari potest tanquam privilegium concessum subditis, illud autem minime, quòd est valde notandum.

Et ideo privilegium cognoscendi causas Clericorum concessum

De Immunit. Eccles. Resol. CXCVII. 195

cessum Principibus reuocari potest, etiam si per consuetudinem inmemorabilem tali privilegio innixam obseruatum fuerit?
Et contra non potest Princeps condere statutum abrogans aliud statutum suum, quod Clericorum privilegium continebat. Ex part. 4. tract. 1. Ref. 82.

§. 1. **R**espondeo negatiuè, quia iurisdictio quam habent Inquisitores in suos familiares, est Ecclesiastica, vel dato, & non concessio quod sit Regia, iam per unionem & incorporationem cum Ecclesiastica iurisdictio ipsa etiam Ecclesiastica effecta est. Deinde addunt aliqui quod dicta exemptio etiam procederet à Rege, quia fuit data propter benemerita, & publicum bonum, nempe pro seruitiis, in quibus occupantur familiares pro officio sanctæ Inquisitionis, effecta est irrevocabilis: & ideo hanc sententiam docet Io. Dionysius Portocarrerus in allegat. pro iurisdictioe S. Inquist. num. 44. & quia codex rarus est, & non facile inuenitur, ponam eius verba. Sic itaque asserit. [En las concordias que se han tomado con la inquisicion sobre estas causas, ha sido tan necesario el consentimiento de los Señores Inquisidores Generales, y de su Consejo, que sin el, no pudierón tener fuerza porque si las dichas exenciones y iurisdictiones proceden de la autoridad Apostolica, nadie puede disponer sobre ella] quacumque præditus potestate, cui obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, ad notara in cap. decernimus, de iudiciis, cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. Sess. tom. 2. decis. in epist. Reg. num. 52. [Mayormente que aunque las exenciones fueran original, y principalmente concedidas por los Reyes hauendolo sido à personas benemeritas y en premio de su ocupacion en seruijio del santo officio y beneficio publico son irrevocables.] Baldus in l. qua ex relationibus, notabil. 3. C. de leg. Curt. iunior consil. 144. n. 4. Decius consil. 186. num. 4. Romanus consil. 436. num. 14. Gonzales in reg. 8. Cancellar. gloss. 18. num. 23. [Y mucho mas siendo en fauor de la Yglesia. Matra 4. part. centur. 1. cas. 52. n. 17. y otros. Sic Portocarrero. Vide etiam Narbonam in 3 part. recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 10. gloss. 22. num. 21. docentem etiam hanc sententiam, necnon & Paramum in respons. 2. pro iurisdictioe S. Officij, num. 149. & 154. qui probat hanc opinionem esse veram, non obstante concordia anno 1581. vbi videtur, Regem sibi reseruasse potestatem hanc de qua loquimur.

2. Igitur dato, & non concessio, quod iurisdictio Inquisitorum in familiares procedat ex facultate Regia; tamen cum sit privilegium concessum non subdito amplius non potest reuocari, per ea, quæ adducit Basilius Pontius de matrimonio lib. 8. cap. 29. §. 2. num. 12. Suarez de legibus lib. 8. cap. 37. num. 2. & alij communiter in cap. nouit, de iudiciis. Vnde inferitur hanc esse differentiam inter privilegium concessum à Principibus laicis Ecclesiæ, & privilegium concessum ab Ecclesia Principibus laicis, nam hoc reuocari potest tanquam privilegium concessum subdito, illud autem minime. Hinc rectè Boracina in Bulla Cæna disp. 1. quæst. 15. punct. 4. §. 1. num. 6. & alij, docent privilegium cognoscendi causas Clericorum Principibus concessum reuocari posse, etiam per consuetudinem inmemorabilem tali privilegio innixam obseruatum fuerit; quia privilegium subdito concessum reuocari posse, communis est Doctorum opinio. Sed privilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum est subdito, etiam si concessum sit Imperatori, vel Regi, Papa enim est illis superior, cum Christus generaliter dixerit Petro & consequenter eius successoribus, *Pasce oues meas* :
Tom. I X.

ergo, &c. Vide Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 34. n. 27. & Cardinal. Tuschum tom. 5. ver. libertas Ecclesiastica, concl. 342.

3. Deinde confirmatur nostra sententia ex doctrina Azorij part. 1. lib. 5. cap. 13. quæst. 5. Pefantij tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 9. Filiucij tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 269. Alterij de censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 6. & aliorum, quos ego ipse adduxi in part. 1. tract. 2. resolut. 60. asserentes contra nonnullos, non posse Principem condere statutum abrogans aliud statutum suum, quod Clericorum privilegium continebat, quia privilegium concessum, postquam ratum habetur ab eo, in quem collatum est, transit in ius, ergo Princeps laicus, potuit à principio privilegium Clericis non concedere, sed semel concessum non potest amplius reuocare, vt habet ex Felino cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. nam. 124. Sed hæc omnia accidunt in casu nostro, quia hoc privilegium concessum est Clericis & Tribunali Ecclesiastico sanctissimæ Inquisitionis ergo &c.

4. Facit etiam quod supradictum privilegium fuit concessum propter benemerita & seruitia facta Tribunali sancti Officij ad bonum publicum; ergo est privilegium remuneratorium, quod transit in vim contractus, & factum est irrevocabile, per ea, quæ tradit Bayetola in allegat. pro iurisdictioe sancti Officij art. 5. num. 91. Cochier de libertate Ecclesiastica part. 1. cap. 30. num. 10. Rolandus à Valle volum. 3. consil. 13. num. 30. Grammaticus decis. 65. n. 24. Osafæus decis. 159. num. 28. Surdus consil. 140. num. 38. Aponte consil. 60. num. 22. & alij communiter: ergo &c.

Quæ nunc hanc sequetur.

Quoad hoc inf. ex Ref. 325. lege doctrinam §. 3. & 4.

RESOL. CXCVII.

An si Princeps conderet statutum abrogans aliud statutum, quod Clericorum privilegium continebat, peccet contra Immunitatem Ecclesiasticam, & taliter faciens incurrat excommunicationem Bulla Cæna?
Et aduertitur statutum esse contra libertatem Ecclesiæ, quando est contra libertatem vnus Ecclesiæ tantum?
Ex part. 1. tract. 2. Ref. 61. alias 60.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sousa in Bulla Cæna cap. 16. disp. 84. concl. 5. n. 6. Duardus etiam in Bulla Cæna lib. 2. can. 15. q. 27. num. 16. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 17. dub. 21. num. 4. & alij, dummodo, vt in alia Resol. supra, diximus, huiusmodi privilegium non fuerit confirmatum per Summum Pontificem: putant enim hi Doctores, privilegia particularia huius, vel illius Ecclesiæ Religionis vel personæ, directè non pertinere ad immunitatem Ecclesiasticam, & posse reuocari. Et ratio est: quia lex ad libitum statuentis, præsertim quando sponte facta est, & adest iusta causa, reuocari potest. Ergo & privilegium Ecclesiæ concessum: nam, qui est causa iuris, potest etiam esse causa reuocationis illius; quod sine iniuria tertij fit, cum adest causa. Et cum per reuocationem illius, quod prius concessum fuerat, aliquid reducit ad ius, quod prius competebat antiquitus, conueni non potest, qui ex tali reuocatione damnum patitur, vt docet Glossa in leg. si vnus. §. pactum ne pereat. verb. quod in specie. ff. de pactis. Ergo, &c.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse puto, quam ex Theologis docet Azorij part. 1. lib. 5. c. 3. q. 5. Coriolanus in Bulla Cæna excommunicat. 15. fol. mibi 935. Pefantius tract. de immunit. Eccles. disputat. 9. & ex Iurisperitis

Sup. hoc in Ref. præterita, & Deinde. Sed ad firmandam doctrinam huius Ref. lege doctrinam omnium Ref. & §§. annot. in dicta Resol. quæ est apposta in §. Igitur, dicta Ref.